EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 18.5.2015.
COM(2015) 208 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Devītais gada ziņojums (2014. gads) par Kopienas palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Devītais gada ziņojums (2014. gads) par Kopienas palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

1. IEVADS

Padomes Regula (EK) Nr. 389/2006[1] (turpmāk "Atbalsta regula") ir Kipras turku kopienai sniegtās palīdzības pamats un paredz ikgadēju ziņošanu Padomei un Eiropas Parlamentam. Šajā ziņojumā ir apskatīts 2014. gads.

2. PALĪDZĪBAS PROGRAMMU PLĀNOŠANA

Laikposmā no 2006. gada līdz 2014. gada beigām pasākumiem Atbalsta regulas ietvaros tika plānots piešķirt 370 miljonus euro. 2014. gada programmas summa bija 32,96 miljoni euro[2]. Daudzgadu finanšu shēmā (DFS) 2014.–2020. gadam programmai ir paredzēta daudzgadu perspektīva, pirmo reizi iekļaujot noteikumu par stabilāku ikgadēju finansējumu. Taču palīdzības programma pēc būtības ir pagaidu programma, kuras mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, un Padomes Regulā Nr. 1311/2013[3], ar ko nosaka DFS, pieļauta pārskatīšana, ja DFS periodā tiktu panākta atkalapvienošanās. Pēc Kipras grieķu kopienas un Kipras turku kopienas līderu kopīgās deklarācijas pieņemšanas 2014. gada februārī Komisija apsolīja vairāk palīdzēt Kipras turku kopienai sagatavoties ES tiesību aktu kopuma ("*acquis*") īstenošanai.

3. ĪSTENOŠANAS MEHĀNISMI

Programma tiek īstenota tajos Kipras Republikas reģionos, kurus Kipras Republikas valdība faktiski nekontrolē un kur ES tiesību aktu kopuma piemērošana ir uz laiku apturēta saskaņā ar Pievienošanās līguma 10. protokolu. Palīdzību īsteno Eiropas Komisija, galvenokārt izmantojot tiešu pārvaldību, taču dažus projektus netieši pārvalda ANO Attīstības programma (*UNDP*) un Lielbritānijas Padome.

Komisija īsteno šo programmu unikālos politiskos, juridiskos un diplomātiskos apstākļos. Lai varētu to īstenot, vienlaikus ievērojot pareizas finanšu pārvaldības principus, ir jāveic īpaši pasākumi. Parastos apstākļos ES finansēto atbalsta programmu tiesisko regulējumu attiecībā uz attīstības palīdzību paredzētu nolīgumos ar saņēmējvalsts valdību. Kipras turku kopienai paredzētās palīdzības gadījumā šādus nolīgumus nevar noslēgt, un Komisijai ir jāpamatojas uz tiem noteikumiem un nosacījumiem, ko tās izpratnē piemēro vietējā līmenī. Komisijas atbildības jomā ietilpst objektīvā riska pārvaldība un mazināšana, un pieņemtie pasākumi ietver intensīvu uzraudzību un atbalstu saņēmējiem, pārskatītus maksājumu nosacījumus un piesardzīgu pieeju bankas garantiju izmantošanai. Palīdzība ietver ievērojamu dotāciju atbalstu, kam nepieciešama resursietilpīga pārvaldība.

Lai nodrošinātu sekmīgu un ilgtspējīgu īstenošanu šādos apstākļos, Kipras turku kopienai pilnībā jāiesaistās virzībā uz pieskaņošanos ES tiesību aktu kopumam. Lai sasniegtu galīgo mērķi — atkalapvienošanos, joprojām ir nepieciešama sadarbība starp Kipras turku kopienu un Kipras grieķu kopienu.

---

1 OV L 65, 7.3.2006., 5. lpp.

2 Komisijas Lēmums C(2014)9366.

3 OV L 347, 2.12.2013., 884. lpp.

Programmas darba grupa izmanto ES Programmas atbalsta biroja (*EUPSO*) telpas Nikozijas ziemeļu daļā. Arī Komisijas pārstāvniecība Kiprā rīko sanāksmes, seminārus un preses konferences un informē Kipras sabiedrību visā salā, tostarp par programmas jautājumiem.

4. ĪSTENOŠANA PĀRSKATA PERIODĀ

4.1. Vispārējs pārskats

Tika gaidīts progress sarunās par noregulējumu, kas tika atsāktas pēc līderu kopīgā paziņojuma februārī. Komisija bija gatava pielāgot programmu atbilstoši nepieciešamībai veicināt un pilnveidot noslēgtos nolīgumus. Diemžēl pārskata periodā netika panākts būtisks progress sarunās par noregulējumu. Komisija turpina īstenot Atbalsta regulu, kuras vispārējais mērķis ir atbalstīt atkalapvienošanos.

Svarīgs notikums 2014. gadā citu starpā bija Nikozijas jaunās divu kopienu teritorijā esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas atklāšana ciemā *Mia Milia/Haspolat*. Eiropas Komisija trīs reizes uzaicināja iesniegt priekšlikumus, lai atbalstītu privātā sektora attīstību, kopienas attīstību un pilsonisko sabiedrību, un šīs iniciatīvas ietvaros tika parakstīts vairāk nekā 50 dotācijas līgumu. Stipendiju programma, kuras pārvaldība 2014. gadā bija uzticēta Lielbritānijas Padomei, sniedza atbalstu 115 studentiem.

Labākus rezultātus uzrādīja gan uzticības veicināšanas pasākumi, ar kuriem atbalsta kultūras mantojuma aizsardzību, gan Pazudušo meklēšanas komiteja (*CMP*). Ar ievadsanāksmi Briselē un vairākām misijām Kiprā tika uzsākts jauns cikls *TAIEX* (Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instrumenta) finansētās palīdzības ES tiesību aktu kopuma ieviešanā, kurā iesaistīti 60 dalībvalstu eksperti.

Tāpat kā pēdējo divu gadu laikā, lielas pūles tika veltītas tam, lai pabeigtu senāku programmu finansētās darbības, un 2014. gadā tika pabeigti 225 līgumi. Gada beigās nepabeigti bija 264 līgumi (salīdzinājumam — 2011. gada beigās bija nepabeigti 533 līgumi). Tas atspoguļo lielākoties pabeigto apjomīgo darbu, ko radīja ļoti lielais piešķīrums atbalsta programmas īstenošanas sākumā, īpaši ievērojamais skaits dotāciju. Tāpēc bija iespējams racionalizēt programmu, izmantojot mērķtiecīgāku pieeju ar labāk pārvaldāmu apjomu.

Problemātisks jautājums ir bijis līgums par Famagustas kanalizācijas tīkla būvniecību, kuru Komisija izbeidza 2013. gada decembrī. Strīda procesam atbilstoši līguma *FIDIC* nosacījumiem ir patērēts daudz laika, un 2014. gada beigās tas bija iegājis mierizlīguma fāzē. Šī lieta ir akcentējusi svarīgo lomu, kāda Kipras turku kopienai jāuzņemas, lai veicinātu projektu raitu īstenošanu, kā arī strīdu izšķiršanu.

Iepriekš tika bloķēta dažu vietējo banku izsniegto garantiju iekasēšana. Pasākumus, ko Kipras turku kopiena veica 2013. gadā (izmaiņas vietējos tiesību aktos un īpaša statusa vienpusēja piešķiršana *EUPSO*), Komisija uzskatīja par pietiekamiem, lai aizsargātu līgumisko strīdu mehānismu un bankas garantijas. Tas savukārt ļāva Komisijai turpināt MVU dotāciju parakstīšanu, kas bija atkarīga no banku garantiju problēmas risinājuma.

Atbalsta regulā paredzētie resursi tiek izmantoti arī darbību atbalstīšanai, un 2014. gadā tika parakstīts jauns 24 mēnešu līgums, ar ko līdz 2017. gada jūlijam pagarina *EUPSO* biroja loģistikas nodrošināšanu.

4.2. Progress atbilstoši mērķiem

Atbalsta programmas vispārējais mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību, īpaši uzsverot salas ekonomisko integrāciju, kontaktu uzlabošanu starp abām kopienām un ar ES un sagatavošanos ES tiesību aktu kopuma īstenošanai. 2014. gadā virzībā uz katra Atbalsta regulas mērķa sasniegšanu tika veikti turpmāk minētie pasākumi.

4.2.1. 1. mērķis: infrastruktūras attīstība un pārstrukturizēšana

Martā tika dots ilgi novilcinātais daļējais pagaidu akcepts jaunās paaudzes tīkla *telesakaru* aprīkojumam, un tika pabeigta tīkla pārvades daļas migrācija. Taču nav īstenots plāns, ka Kipras turku kopienai ir jānodala pakalpojumu sniegšana no tīkla darbības, un nav panākta nozares pilnīga liberalizācija.

Aprīlī notika jaunās Nikozijas divu kopienu teritorijā esošās *notekūdeņu attīrīšanas* iekārtas atklāšana *Mia Milia/Haspolat*. Tā ir lielākā notekūdeņu attīrīšanas iekārta visā salā un apkalpo abas Nikozijas kopienas. Būvdarbi tika veikti ar *UNDP* starpniecību, izmantojot Nikozijas Notekūdeņu un kanalizācijas pārvaldes un ES finansējumu. Mērķis ir, ka abas kopienas atkārtoti izmantos attīrīto ūdeni, un izstrādes darbi sāksies 2015. gadā, taču, lai darbus varētu plānot un īstenot, ir jāapstiprina kārtība par ūdens dalīšanas pasākumiem starp kopienām.

ES arī veicina diskusijas par pielāgošanos liela *kolektora* nomaiņai, kas tiks savienots ar notekūdeņu attīrīšanas iekārtu *Mia Milia/Haspolat* ciemā un apkalpos abas Nikozijas kopienas. To finansēs ES.

Tika īstenota lielākā daļa nepabeigto novēršanas darbu, lai risinātu korozijas un citas problēmas *Morphou/Güzelyurt notekūdeņu attīrīšanas* iekārtā, un ir gaidāms, ka (galīgais) ekspluatācijas sertifikāts tiks izsniegts 2015. gadā. Šai iekārtai ir izstrādāta lauksaimniecisko ūdeņu atkalizmantošanas shēma, un iepirkuma procedūra tiks īstenota 2015. gadā.

Jaunā *notekūdeņu attīrīšanas* iekārta Famagustā tika nodota 2013. gadā, taču korozijas problēmu dēļ defektu paziņošanas periodā bija jāpārklāj vai jānomaina vairāki elementi, un tas turpinās arī 2015. gadā.

Norisinājās plašas konsultācijas ar ieinteresētajām personām, lai izstrādātu nozīmīgu tehnisko palīdzību turpmākai Kipras turku kopienas iespēju stiprināšanai ūdens, notekūdeņu un atkritumu nozarē. Attiecīgais līgums būtu jānoslēdz 2015. gada sākumā.

Cieto atkritumu jomā ir nepieciešami pasākumi, lai paplašinātu *Koutsoventis/Güngör* atkritumu poligona jaudu ar otru nodalījumu, kā tas bija paredzēts projekta plānā. Tas bija paredzēts 2014. gada plānā. Koncentrēta iesaiste šajā nozarē ir nepieciešama, lai samazinātu un galu galā novērstu nekontrolētu atkritumu izgāšanu. Papildu palīdzība, lai pabeigtu un īstenotu cieto atkritumu ģenerālplānu, ko paredz ES tiesību aktu kopums, tiks uzsākta 2015. gadā.

Attiecībā uz *dabas aizsardzību* tika parakstīts līgums ar *UNDP* par informācijas un pārvaldības centru pabeigšanu četros īpašos vides aizsardzības apgabalos (*SEPA*). Šo ēku celtniecība tika apturēta 2011. gadā pēc līguma pārtraukšanas. Starplaikā iejaukšanās nav bijusi iespējama, un turku kopienas partneru pusē joprojām vērojama vilcināšanās, ņemot vērā neatrisinātu strīdu ar iepriekšējo līgumslēdzēju. Turklāt plānos jāņem vērā vides intereses, un ir jāpanāk vienošanās ar Kipras turku kopienu par plāna niansēm.

4.2.2. 2. mērķis: sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšana

7 dotāciju līgumi tika parakstīti trešā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus par *kopienas attīstību* ietvaros (3 miljoni euro). Mērķi ir uzlabot dabas un nemateriālo kultūras mantojumu, uzlabot kopienas pamatpakalpojumus un nostiprināt sociālo kohēziju un vietējo pārvaldību lauku apvidos. 2014. gadā tika slēgtas 13 no 37 dotācijām, kas bija piešķirtas saskaņā ar iepriekšējām kopienas attīstības shēmām, bet 12 no šīm dotācijām tika turpinātas.

Atbalstot *MVU konkurētspēju*, tika parakstītas 40 dotācijas, lai atbalstītu MVU modernizāciju, paredzot palīdzību jaunizveidotajiem uzņēmumiem saskaņā ar uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus 5 miljonu euro liela atbalsta ietvaros. Tika pabeigta pārtikas apstrādes un ekotūrisma "tirgus kartēšana", identificējot potenciālus nišas produktus.

Tika turpināts tehniskais atbalsts *lauku attīstības* ieinteresētajām personām tādās jomās kā augu veselība, kultūraugu dažādošana, bioloģiskā lauksaimniecība un atbalsts dotāciju īstenošanai. Visai salai ir svarīgi apkarot Vidusjūras augļu mušiņu nodarītos kaitējumus olīvkokiem, un Komisija veicināja divkopienu kontaktus saistībā ar šo tēmu un atbalstīja pirmo divkopienu olīvu festivālu, lai gan šo darbību ietekmi mazināja politiski jutīgi jautājumi. 2014. gadā tika parakstīts jauns līgums par dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu iznīcināšanas sistēmas izstrādi. 2014. gadā tika uzsākta iepirkuma procedūra par tehniskās palīdzības sniegšanu dzīvnieku slimību izskaušanai. Attiecīgais līgums būtu jānoslēdz 2015. gada pirmajā ceturksnī.

Izglītības nozarē tika turpinātas visas 10 dotācijas skolām, kas tika parakstītas 2013. gada beigās. Tā ir piektā shēma (0,7 miljoni euro) šajā jomā, kas veicina mūsdienīgas mācību metodes un kopīgus projektus starp abām kopienām. Kipras ziemeļdaļā līdzekļi skolām ir ļoti ierobežoti, un daudzos gadījumos ES dotācijas ir būtiskas attīstības panākšanai.

Pēc *profesionālās izglītības, apmācības un darba tirgus* (*VETLAM*) projekta pabeigšanas 2012. gadā un nozares darbības izvērtēšanas tika veikta konkursa procedūra projekta turpinājumam (*VETLAM II*), kas aptver profesionālās izglītības un apmācības sistēmu, mūžizglītības un aktīva darba tirgus pasākumu izstrādi un veicināšanu.

2014. gadā tika noslēgta būtiskā (9,8 miljoni euro) Vietējās infrastruktūras uzlabošanas 2. posma programma, ko īstenoja *UNDP*. Septiņu gadu programmai bija daudz elementu, tostarp darbi saistībā ar septītās robežšķērsošanas vietas atvēršanu *Limnitis/Yeşilırmak*, ēku drošības pasākumi *Ledra/Lokmaci* robežšķērsošanas vietā, azbesta ūdens cauruļu nomaiņa Nikozijā, kultūras pasākumi, kā arī mazapjoma dotācijas pasākumiem informētības veicināšanai vides jautājumos *Karpasia/Karpaz* reģionā.

Kopš 2008. gada darbojas projektu pārvaldes nodaļa, kuras uzdevums ir sniegt atbalstu dotāciju saņēmējiem, lai veicinātu īstenošanas efektivitāti un regularitāti, piemēram, pārbaudot, vai nav radušies potenciāli neattiecināmi izdevumi. Līgums beidzās decembrī, un 2014. gada beigās tika parakstīts līgums par jaunu projektu pārvaldes nodaļu.

Ekonomikas attīstība tika uzraudzīta ar Pasaules Bankas ieguldījumu fonda starpniecību, un tika sagatavoti speciālistu ziņojumi. 2014. gada beigās šī darbība tuvojās noslēgumam. Šis darbs ir īpaši svarīgs, ņemot vērā saskaņā ar Atbalsta regulu piešķirto mandātu ekonomiskās attīstības veicināšanai. Tiek gatavots jauns līgums ar Pasaules Banku.

4.2.3. 3. mērķis: izlīguma veicināšana, uzticības veicināšanas pasākumi un atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai

Pazudušo meklēšanas komiteja (*CMP*), kas tiek atbalstīta, izmantojot iemaksu līgumu ar *UNDP*, šajā gadā identificēja līdz šim vislielāko skaitu bez vēsts pazudušo (157). Šobrīd no pavisam 2001 bez vēsts pazudušas personas 948 ir ekshumētas un 564 ir ģenētiski identificētas un atdotas piederīgajiem. Meklējumi uz vietas kļūst sarežģītāki, jo tagad reti parādās jauni informācijas avoti un atlikušajām varbūtējām kapavietām ir grūtāk piekļūt. 2014. gadā tikai 17 % no vietām, kurās tika veikti izrakumi, tika atklātas mirstīgās atliekas, kaut gan 2014. gadā tika atļauts piekļūt otrai teritorijai, kas agrāk nebija pieejama Turcijas militāro spēku klātbūtnes dēļ. Jūlijā abi Kipras vadītāji apmeklēja antropoloģisko laboratoriju un izdeva kopīgu uzsaukumu, lai iedrošinātu lieciniekus sniegt informāciju. Komunikācijai ir liela loma *CMP* darbā, un tiks sniegta palīdzība saskaņā ar Atbalsta regulu, lai Nikozijā aprīlī notikusī izstāde, kas iepazīstina ar divkopienu zinātnieku grupu veikto smago darbu, tiktu parādīta arī citviet Kiprā un ārpus tās robežām. Apmēram 70 % no *CMP* kopējā finansējuma ir piešķirti saskaņā ar Atbalsta regulu. Decembrī tika parakstīts jauns deleģēšanas līgums ar *UNDP* par 2,6 miljoniem euro.

Kultūras mantojuma aizsardzība, kas atbalsta divkopienu Kultūras mantojuma tehnisko komiteju, turpināja gūt labus rezultātus, pabeidzot darbus Mustafas Pašā mošejā (agrāk — Krusta baznīca) Famagustā, Pafosas hamamā (viduslaiku turku pirtī) un Sv. Nikolaja baznīcā *Syrianochori/Yayla*. Tika pabeigts darbu otrais posms *Deneia/Denya* mošejā. Šā projekta ietekme ir ļoti svarīga, lai veidotu uzticēšanos starp abām kopienām. Jūlijā tika piešķirti papildu resursi 1,3 miljonu euro apmērā citiem ievērojamiem objektiem Famagustas nocietinājumos, t. i., mūru daļas atjaunošanai starp Otello torni un Arsenāla torni, pirmā posma darbiem saistībā ar apmeklētāju piekļuvi Ravelīna zemes vārtiem un Martinengo bastiona konservācijas darbiem. Daudzos gadījumos ir svarīgi iejaukties pēc iespējas drīzāk, lai novērstu turpmāku stāvokļa pasliktināšanos. Decembrī tika parakstīts jauns deleģēšanas līgums (3. posms šīs programmas ietvaros) ar *UNDP* par 1,4 miljoniem euro, tādējādi šobrīd kopējais ES atbalsts kultūras mantojuma aizsardzībai ir 6,7 miljoni euro.

2014. gadā tika parakstītas desmit jaunas dotācijas ceturtā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus projekta "Kipras pilsoniskā sabiedrība darbībā" ietvaros (2,5 miljoni euro), lai stiprinātu Kipras turku pilsonisko sabiedrību un veicinātu izlīgumu un uzticību. Tika veicināta iesaistīšanās vides aizsardzībā, cilvēktiesību aizsardzībā un kultūras un sporta pasākumos. Tika uzsākta iepirkuma procedūra attiecībā uz tehniskās palīdzības sniegšanu pilsoniskās sabiedrības sektoram, lai papildinātu dotāciju sniegto atbalstu.

4.2.4. 4. mērķis: Kipras turku kopienas tuvināšana Eiropas Savienībai

2014./2015. akadēmiskais gads bija pirmais, uz kuru attiecās divu gadu deleģēšanas līgums, kas tika parakstīts ar Lielbritānijas Padomi 2013. gadā par *stipendiju shēmas* pārvaldību, dodot Kipras turku kopienas studentiem, pētniekiem un profesionāļiem iespēju studēt ES. Pirmajā šīs ārpakalpojumā nodotās darbības gadā tika novērotas dažas īstenošanas problēmas. Taču 2014. gadā šīs shēmas ietvaros tika piešķirtas 115 dotācijas. Liela uzmanība tika pievērsta studentu informēšanai par iespējām ārpus Apvienotās Karalistes, lai ļautu Kipras turku kopienai labāk iepazīt arī citas Eiropas kultūras. Komisija tieši piešķīra vēl 20 dotācijas atbilstoši iepriekšējam uzaicinājumam iesniegt priekšlikumus, kas attiecās uz 2013./2014. akadēmisko gadu.

2013. gadā tika pabeigts pirmais *Infopoint* projekts, kura mērķis bija informēt sabiedrību par atbalsta programmu un ES politiku un vairot vispārējo informētību par

ES, izmantojot seminārus, darbseminārus un ievērības veicināšanas pasākumus. Decembrī tika parakstīts jauns līgums par *Infopoint* pakalpojumu ar tādu pašu pilnvarojumu.

4.2.5. 5. un 6. mērķis: Kipras turku kopienas sagatavošana ES tiesību aktu kopuma *ieviešanai un īstenošanai*

Komisijas Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas instruments (*TAIEX*) palīdz Kipras turku kopienai sagatavoties ES tiesību aktu kopuma īstenošanai pēc Kipras problēmjautājuma atrisināšanas. 2014. gadā palīdzība bija vērsta uz ES tiesību aktu kopuma 16 galvenajām jomām jeb sektoriem. 2014. gadā norisinājās jauna ES dalībvalstu ekspertu atlase, taču kavējās atlases procesa saskaņošana ar saņēmējiem, tāpēc 2014. gadā veikto pasākumu kopējais skaits (221) bija mazāks nekā iepriekšējos gados. *TAIEX* darbības ietvēra mācību kursus, darbseminārus, mācību vizītes un juridisko ekspertu konsultācijas.

Kipras turku kopienas sagatavošanās ES tiesību aktu kopuma ieviešanai nākotnē joprojām ir ierobežota, jo to kavē vēl aizvien zemais tādu tiesību aktu pieņemšanas līmenis, kas paredzēti ES tiesību aktu kopuma saskaņošanai, ierobežotā tiesību aktu sagatavošanas jauda un nepilnīgā īstenošana. Taču 2014. gadā tika pieņemti svarīgi tiesību akti par pārtiku un lopbarību un par produktu drošumu, un gada nogalē tika turpināts un paātrināts tiesību aktu izstrādes darbs.

Turpinājās atbalsts tirdzniecībai pāri Zaļajai līnijai (Regula (EK) Nr. 866/2004). ES dalībvalstu eksperti regulāri veica kartupeļu un citrusaugļu fitosanitārās inspekcijas. Neatkarīgi eksperti arī sagatavoja atjaunotu to kuģu sarakstu, kuru nozveju var pārdot pāri Zaļajai līnijai.

4.3. Finansiālā izpilde (līgumi un maksājumi)

4.3.1. Līgumu slēgšana

2014. gadā saistību apmērs bija 26,5 miljoni euro. Vairāki iepirkumi, īpaši tehniskās palīdzības jomā, tiks pabeigti 2015. gada sākumā. Ņemot vērā ievērojamos līgumu slēgšanas centienus pēdējo trīs gadu laikā, programmas racionalizēšanas un ārpakalpojumu izmantošanas darbības, ir paredzams, ka 2015. gadā saistību apmērs turpinās palielināties, lai panāktu labāku atbilstību gada programmu apmēram.

4.3.2. Maksājumi

2014. gadā maksājumu apmērs bija 21 miljons euro. Gaidāms, ka būs novērojama augšupejoša maksājumu veikšanas tendence, palielinoties saistību apmēram.

4.4. Uzraudzība

Komisija tieši atbild par projektu lielākās daļas īstenošanu (tiešā pārvaldība). Komisijas darbinieku veiktās pārraudzības līmenis ir augsts, proti, ar pārbaudes apmeklējumiem "uz vietas", kā arī ar dalību sanāksmēs uz vietas un koordinācijas komitejās. Īpaši izveidota Programmu pārvaldes nodaļa uzrauga dotāciju īstenošanu kopienas attīstībai, MVU un lauku uzņēmumiem un atbalsta dotāciju saņēmējus. *TAIEX* loģistika tiek uzraudzīta, izmantojot *TAIEX* tiešsaistes vadības sistēmu.

4.5. Revīzija un kontrole

Tika veikta arī revīzija vairākiem iepirkumiem (pakalpojumi, būvdarbi un piegādes), kas tika finansēti saskaņā ar atbalsta programmu. Gala ziņojuma projekts tika sagatavots 2014. gada beigās. Netika atklātas būtiskas kļūdas, un nebija pasākumu, kas būtu jāīsteno.

2013. gadā iekšējās revīzijas struktūra veica kopīgās pārvaldības revīziju, lai izvērtētu Paplašināšanās ģenerāldirektorāta iekšējās kontroles sistēmas. Šī revīzija aptvēra projektus, kas finansēti saskaņā ar atbalsta programmu. Ieteikumi par darbības pārbaudēm, risku novērtējumu un pārraudzību ir īstenoti.

4.6. Novērtēšana

2014. gadā tika pabeigts *TAIEX* izvērtējums, sniedzot ieteikumus par prioritāšu noteikšanas metodēm, kvalitātes kontroli, starpposmā veicamo uzdevumu detalizāciju un par līdzekļu izmantošanas spējas ievērošanu. Iepriekšējos divos gados — 2012. un 2013. gadā — tika veikts liels novērtēšanas darbs sektoru un programmu līmenī un jau tika veikti vai ieplānoti pasākumi, lai nodrošinātu turpmāk minētos rezultātus: ir uzsākta rādītāju novērtēšana un pilnveide programmai kopumā; 2015. gadā konsultanti sāks strādāt pie ūdens un cieto atkritumu nozares jaudas un arī pie pilsoniskās sabiedrības organizāciju stiprināšanas; *TAIEX* atbalsts tika pastiprināts ar jauniem projektu rīcības plāniem un jauniem ekspertiem.

2014. gadā *Equipo Argentino de Antropologia Forense* (*EAAF*), ko *CMP* ir pieaicinājusi regulāru veiktspējas novērtējumu sniegšanai, ieteica *CMP* darbības efektivitātes uzlabojumus.

4.7. Informācijas sniegšana, atklātība un pamanāmība

2014. gadā notika 53 ievērības veicināšanas pasākumi, īpaši Nikozijas divu kopienu teritorijā esošās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas atklāšana *Mia Milia/Haspolat*, ceremonijas par godu restaurācijas pabeigšanai Sv. Nikolaja baznīcā *Syrianochori/Siryanohoro/Yayla* un *Deneia/Denya* mošejā un plašs pasākums "Meklējot mūsu pazudušos", kas bija paredzēts bez vēsts pazudušo ģimenēm, lai palielinātu informētību par *CMP* darbu.

Eiropas dienas svētki Nikozijas ziemeļu daļā tika rīkoti kopā ar Komisijas pārstāvniecību Nikozijā. Pārstāvniecība izplatīja vairākus paziņojumus presei turku, grieķu un angļu valodā par programmas darbībām.

4.8. Apspriedes ar Kipras Republikas valdību

Tika rīkotas regulāras sanāksmes ar Kipras Republikas valdības pārstāvjiem, īpaši tad, kad salu apmeklēja Komisijas augstākā līmeņa ierēdņi. Komisija turpina paļauties uz sadarbību, lai pārbaudītu īpašuma tiesības, un arī regulāri tiekas ar pārstāvjiem no pastāvīgās pārstāvniecības Briselē.

5. SECINĀJUMI

Komisija turpina sniegt palīdzību, lai nodrošinātu regulas galvenā mērķa sasniegšanu: "veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību", taču noregulējums tiks panākts politiska dialoga ceļā, ko Komisija veicina un atbalsta. 2014. gadā netika panākts būtisks izrāviens šajā procesā, taču Komisija ir gatava izmantot jaunus pavērsienus, tiklīdz tādi parādīsies un būs abu kopienu akceptēti. Atbalsta regulas piešķirtais pilnvarojums joprojām ir spēkā, un Komisija ir turpinājusi strādāt pie tajā izvirzīto mērķu sasniegšanas. Ar ievērojamu palīdzības daļu tiek veicināta ekonomiskā attīstība vai nu tieši, izmantojot dotācijas privātajam sektoram, vai netieši, nodrošinot uzlabotu infrastruktūru, telesakarus, produktu kvalitāti, cilvēkresursu attīstību vai sagatavojoties vispārnozīmīgajai ES tiesību aktu kopuma ieviešanai.

Dažās jomās operatīvās problēmas uz vietas var būt diezgan nopietnas, ņemot vērā saņēmēju vājās iespējas un vietējo resursu trūkumu, kas ierobežo Kipras turku kopienas iesaistīšanos. Taču Komisija nevar atteikties no darbošanās jomās, kas ir būtiskas ES tiesību aktu kopuma sastāvdaļas un ir vitāli svarīgas ES pilsoņu ekonomiskajai un sociālajai labklājībai.

Kopējā aina attiecībā uz ieguldījumiem infrastruktūrā ir tāda, ka līgumu pārvaldība ir sarežģīta, nodošana, izmantošana, uzturēšana un ilgtspēja ir problemātiska un bieži ir nepieciešams atbalsts pēc īstenošanas perioda. Taču infrastruktūras attīstībai ir svarīga vieta Atbalsta regulā, un darba kārtībā ir daudz projektu, īpaši tādu, kas attiecas uz vides jomu.

2009. gadā tika uzsākta plaša mēroga projektu īstenošana saskaņā ar Atbalsta regulu, un šajos piecos gados daudzas atziņas guvusi gan Komisija, gan saņēmēji. Neraugoties uz Atbalsta regulas plašo vērienu, Komisijas konsekventā pieeja un pievēršanās svarīgākajām tēmām ir devusi taustāmus rezultātus. Daudzas programmas, tostarp uzticības veicināšanas pasākumi un dotāciju shēmas, tai skaitā privātā sektora uzņēmējiem, skolām un kopienām, ir guvušas atzinīgu vērtējumu un labus rezultātus. Vērojama īpaši pozitīva attieksme pret stipendiju shēmu, kas ir labi pamanāma.

Kā liecina Eirobarometra aptaujas[4], Kipras turku kopienas uzticības un pozitīvās attieksmes pret ES līmenis ir augsts salīdzinājumā ar plašākiem ES standartiem, taču ES pamanāmības uzturēšana un komunikācija ar Kipras turku kopienu kā ES pilsoņiem ir būtisks vispārējā izlīguma procesa dzinējspēks.

[4] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm.